

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

Katowice, dnia 17 listopada 2010 r.

**Zarząd
Południowego Koncernu
Energetycznego S.A.
w Katowicach**

LKA-4101-27-01/2010/P/10/049

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o *Najwyższej Izbie Kontroli*¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Południowym Koncernie Energetycznym S.A. (zwanym dalej „PKE S.A.” lub „Koncernem”) w zakresie tworzenia i utrzymywania zapasów paliw, w latach 2009–2010 (wrzesień), przez wchodzącą w skład PKE S.A. Elektrownię Jaworzno III (zwaną dalej „Elektrownią”).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 9 listopada 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Zarządowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Koncernu w zakresie spraw objętych kontrolą.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny i ustalenia:

1. W okresie objętym kontrolą Elektrownia Jaworzno III - składająca się z dwóch zakładów: Elektrowni II i Elektrowni III - prowadziła działalność w zakresie produkcji energii elektrycznej i wytwarzania ciepła na podstawie koncesji udzielonej przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, zwanego dalej „URE”. Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. *Prawo energetyczne*², oba zakłady Elektrowni gromadziły

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² Dz. U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625 ze zm.

i utrzymywały zapasy paliw (węgla kamiennego, oleju opałowego i mazutu)³ w ilości zapewniającej utrzymanie ciągłości dostaw energii elektrycznej i ciepła do odbiorców. Zapasy węgla kamiennego dostarczano na składowiska transportem kolejowym i samochodowym oraz utrzymywano je na poziomie znacznie przekraczającym dwudziestodobowe zużycie⁴, a tylko niewielka część tego paliwa (do 8,2 %) pochodziła z kopalń oddalonych o więcej niż 50 km od składowisk obu elektrowni. Stan ten był zgodny z wymogami § 2 ust. 1 pkt 1 lit. b rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 lutego 2003 r. w sprawie zapasów paliw w przedsiębiorstwach energetycznych⁵. Dobbwe zużycie paliwa ustalano zgodnie z wymogami § 3 tego rozporządzenia.

2. PKE S.A. zapewniał dostawy węgla kamiennego do Elektrowni o parametrach jakościowych dostosowanych do eksploatowanych kotłów energetycznych. Parametry części dostarczonych paliw odbiegały od parametrów określonych w instrukcjach eksploatacji kotłów, ale w wyniku mieszania takiego paliwa z paliwem o wyższych parametrach uzyskiwano paliwo spełniające wymogi określone w tych instrukcjach. W umowach z dostawcami szczegółowo określano parametry jakościowe węgla, procedury ich kontroli i sposób postępowania w przypadku rozbieżności między parametrami rzeczywistymi i deklarowanymi przez dostawcę. Jakość dostarczonego paliwa kontrolowano, stosując obowiązujące w Elektrowni procedury, zgodnie z którymi podstawą ustalenia jakości paliwa były wyniki analiz chemicznych, wykonywanych w akredytowanych laboratoriach. W przypadku niedotrzymania parametrów jakościowych dostarczonego węgla, Elektrownia stosowała sankcje przewidziane w umowach i uzyskiwała upusty cenowe z tego tytułu (saldo rozliczeń Elektrowni z dostawcami z tego tytułu wyniosło 16,3 mln zł w 2009 r. i 7,9 mln zł do końca III kwartału 2010 r.). W okresie objętym kontrolą Koncern nie zmienił dostawcy węgla do Elektrowni z powodu niewłaściwej realizacji dostaw.

Zabezpieczeniu ciągłości i stabilności produkcji energii elektrycznej i ciepłej sprzyjało właściwe ukształtowanie struktury dostaw węgla kamiennego. Węgiel pochodził wyłącznie od dostawców krajowych, a jego głównymi dostawcami do Elektrowni były

³ Węgiel kamienny wykorzystywano do wytwarzania energii elektrycznej i ciepła, olej opałowy jako paliwo rozpałkowe, a mazut jako paliwo pomocnicze.

⁴ W poszczególnych miesiącach okresu objętego kontrolą zapasy węgla zgromadzone przez Elektrownię II wynosiły od 27,0 tys. do 58,2 tys. ton, a Elektrownię III – od 188,4 tys. do 380,5 tys. ton, podczas gdy minimalna wymagana ilość tych zapasów wynosiła odpowiednio: od 17,4 tys. do 37,4 tys. ton i od 139,0 tys. do 234,2 tys. ton, przy czym w żadnym z tych miesięcy zgromadzone zapasy nie były niższe od minimalnej ilości określonej w ww. rozporządzeniu.

⁵ Dz. U. Nr 39, poz. 338 ze zm.

kopalnie („Sobieski” i „Janina”) wchodzące w skład Koncernu. W 2009 r. kopalnie te dostarczyły 63 % węgla ogółem do Elektrowni II i 57 % do Elektrowni III, a w 2010 r. (do września) – odpowiednio: 69 % i 49 %. Kolejnym dostawcą była Kompania Węglowa S.A., która w 2009 r. dostarczyła 37 % węgla ogółem do Elektrowni II i 26 % do Elektrowni III, a w 2010 r. – odpowiednio: 32 % i 23 %. Pozostałymi dostawcami były inne spółki węglowe, samodzielne kopalnie i zakłady pozyskujące węgiel w procesie jego wzbogacania lub odzysku. Udział tzw. pośredników w dostawach paliw do Elektrowni był niewielki (ok. 2 %) i, jak wyjaśnili pracownicy PKE S.A., służył uzupełnieniu dostaw wybranych klas węgla.

3. W okresie objętym kontrolą URE nie przeprowadził kontroli w PKE S.A. w zakresie zgodności utrzymywanych przez Elektrownię zapasów paliw z wielkościami określonymi w ww. rozporządzeniu w *sprawie zapasów paliw w przedsiębiorstwach energetycznych*. Działając na podstawie art. 28 ustawy *Prawo energetyczne*, Prezes URE ośmiokrotnie żądał jedynie przedstawienia przez Koncern informacji o posiadanych zapasach paliw wg stanu na określony dzień. Podawane przez Elektrownię informacje były zgodne z jej danymi sprawozdawczymi. Prezes URE nie zgłaszał uwag do przesłanych przez Elektrownię informacji ani nie nałożył kary za utrzymywanie zapasów na poziomie niezgodnym z wymogami ww. rozporządzenia.

Realizując obowiązek określony w art. 10 ust. 1e pkt 1 ustawy *Prawo energetyczne* (wszedł w życie w marcu 2010 r.), Elektrownia każdego dnia roboczego informowała telefonicznie operatora systemu przesyłowego elektroenergetycznego (Polskie Sieci Energetyczne – Południe S.A.) m.in. o stanie zapasów paliw zużywanych do wytwarzania energii elektrycznej w jej źródłach, a operator ten nie miał uwag do tych informacji.

4. Zapasy paliw gromadzono zgodnie z wymogami § 4 rozporządzenia w *sprawie zapasów paliw w przedsiębiorstwach energetycznych*, tj. w sposób zapewniający bezpieczeństwo osób i składowania, ochronę środowiska oraz gromadzenie i pobieranie paliw w sposób ciągły w trakcie roku. Elektrownia II dysponowała dwoma składowiskami węgla o łącznej pojemności 53 tys. ton, a Elektrownia III – trzema składowiskami o łącznej pojemności 380 tys. ton. Składowiska te wystarczały do utrzymywania zapasów węgla w ilości znacznie przekraczającej minimalny wymagany poziom określony w rozporządzeniu, który w okresie objętym kontrolą wynosił dla Elektrowni II nie więcej niż 37,3 tys. ton, a dla Elektrowni III – do 234,2 tys. ton. Wszystkie składowiska były zabezpieczone (ogrodzone, oświetlone i monitorowane) oraz posiadały przejezdne drogi dojazdowe.

Oba zakłady Elektrowni dysponowały wewnętrznymi zasadami gospodarki zapasami paliw, określonymi w instrukcjach eksploatacji składowisk, w których ustalono warunki i wymogi związane ze składowaniem węgla, zasady kontroli jego stanu i zapobiegania pożarom, a także zasady kontroli i inwentaryzacji składowisk oraz ich ochrony i zabezpieczenia. Składowiska te prowadzono w sposób umożliwiający rotację węgla i uśrednianie jego parametrów jakościowych, a także zapobieganie powstawaniu ognisk samozagrzania węgla, a tym samym jego degradacji.

5. W systemie księgowym Elektrowni nie wyodrębniano kosztów utrzymywania zapasów paliw, ewidencjonując je w kosztach wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej. Koszty zakupu zapasów w 2009 r. wyniosły 74,0 mln zł, a w 2010 r. (do września) - 59,6 mln zł, zaś koszty ich magazynowania i rotacji wyniosły odpowiednio: 1,1 mln zł i 1,2 mln zł. Łączne koszty zakupu zapasów paliw i ich magazynowania stanowiły w 2009 r. 6,3 % kosztów działalności operacyjnej Elektrowni, a w 2010 r. (do września) - 6,8 %.

We wnioskach do URE o zatwierdzenie taryf dla ciepła Elektrownia informowała o utrzymywaniu obowiązkowej ilości zapasów paliw zgodnie z wymogami ww. rozporządzenia oraz przedstawiała koszty paliwa uwzględnione w kalkulacjach cen ciepła. Koszty te wyliczano w każdym źródle ciepła z uwzględnieniem planowanej produkcji ciepła, zużycia paliwa na tę produkcję i cen paliw wynikających z umów dostawy.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, Zarządowi PKE S.A. przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen zawartych w tym wystąpieniu.